

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 161/09-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. decembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. B. Č., B., zastúpeného advokátom JUDr. J. S., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Co 377/2006 z 27. novembra 2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. B. Č. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd výrokom rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Co 377/2006 z 27. novembra 2008, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Bratislava II č. k. 7 C 4/00-233 z 13. júna 2006 vo výroku, ktorým bola zamietnutá žaloba v časti príslušenstva pohľadávky, p o r u š e n é b o l o .

2. Zrušuje rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Co 377/2006 z 27. novembra 2008 vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Bratislava II č. k. 7 C 4/00-233 z 13. júna 2006 o zamietnutí žaloby v časti príslušenstva pohľadávky, a vec vracia v rozsahu zrušenia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Primerané finančné zadosťučinenie JUDr. B. Č. nepriznáva.

4. JUDr. B. Č. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov), ktorú je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť mu na účet jeho advokáta JUDr. J. S., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. marca 2009 doručená sťažnosť JUDr. B. Č., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a rozsudkami Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 7 C 4/2000 z 13. júna 2006 a Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 377/2006 z 27. novembra 2008.

Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 161/09-20 z 29. apríla 2009 prijal sťažnosť na ďalšie konanie v časti, v ktorej sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru označeným výrokom rozsudku krajského súdu sp. zn. 8 Co 377/2006 z 27. novembra 2008, a vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti a nedostatku svojej právomoci.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou doručenou okresnému súdu 7. januára 2000 domáhal proti F. so sídlom v B. (ďalej len „žalovaný“) ako svojmu

zamestnávateľovi určenia, že rozviazanie pracovného pomeru dané mu žalovaným podľa § 53 ods. 1 písm. b) zákona č. 65/1965 Zb. Zákonník práce v znení pred 1. januárom 2000 (ďalej len „Zákonník práce“) listom z 10. novembra 1999 je neplatné. Taktiež žiadal určiť neplatnosť prevedenia na inú prácu (na tomto návrhu však v ďalšom priebehu konania už netrval) a zaviazať žalovaného na zaplatenie náhrady mzdy vo výške 25 300 Sk mesačne od 11. novembra 1999 až do platného skončenia pracovného pomeru, ktorú v priebehu konania vyčíslil za obdobie od 11. novembra 1999 do 31. decembra 2001 sumou 557 994 Sk s priznaním 17,6 % úroku z omeškania od 1. januára 2002 až do zaplatenia.

Okresný súd rozsudkom č. k. 7 C 4/00-124 zo 17. apríla 2003 určil, že okamžité zrušenie pracovného pomeru dané žalovaným sťažovateľovi listom z 1. októbra 1999 je neplatné, zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľovi náhradu mzdy vo výške 557 000 Sk so 17,6 % ročným úrokom z omeškania od 1. januára 2002 do zaplatenia, vo zvyšku žalobu zamietol (rozdiel medzi sťažovateľom požadovanou čiastkou 557 994 Sk a priznanou sumou 557 000 Sk vrátane úroku z omeškania z tohto rozdielu), rozhodol o náhrade trov konania, ako aj o povinnosti žalovaného zaplatiť súdny poplatok.

Krajský súd potom, ako žalovaný podal proti tomuto rozsudku odvolanie, rozsudkom č. k. 8 Co 283/03-172 z 27. septembra 2004 potvrdil rozsudok okresného súdu v časti určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru sťažovateľa a v časti, ktorou okresný súd zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľovi náhradu mzdy vo výške 130 440 Sk s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % z priznanej sumy od 1. januára 2002 do zaplatenia. V ostatnej napadnutej časti (náhrada mzdy nad sumu 130 440 Sk s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % od 1. januára 2002 do zaplatenia, výrok o povinnosti žalovaného zaplatiť súdny poplatok a výrok o náhrade trov konania) rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Výrok rozsudku okresného súdu o zamietnutí žaloby vo zvyšku nadobudol právoplatnosť, pretože proti nemu nebolo podané odvolanie.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že okresný súd vo vzťahu k prvým 6 mesiacom obdobia, za ktoré priznal sťažovateľovi náhradu mzdy, svoje rozhodnutie dostatočne odôvodnil a vykonal potrebné dokazovanie, avšak pokiaľ ide

o nasledujúce mesiace až po 25. mesiac, za ktoré priznal sťažovateľovi náhradu mzdy, dôvody na vyhovie žalobe sťažovateľa v tejto časti nie sú dostačujúce. Aby sa posúdila dôvodnosť návrhu na náhradu mzdy za obdobie presahujúce 6 mesiacov, je povinnosťou súdu vykonať i dôkazy nenavrhané, avšak pre rozhodnutie nevyhnutné, pričom za takýto dôkaz treba považovať všetko, čo slúži na objasnenie relevantných skutočností, na ktoré musí súd prihliadnuť zo zákona, t. j. či zamestnanec bol medzitým inde zamestnaný, akú prácu vykonával a aký zárobok dosiahol, alebo z akého dôvodu sa do práce nezapojil.

Okresný súd vo veci znova rozhodol rozsudkom č. k. 7 C 4/2000-233 z 13. júna 2006 tak, že žalovaného zaviazal zaplatiť sťažovateľovi náhradu mzdy za obdobie od 11. mája 2000 do 31. decembra 2001 vo výške 427 060 Sk, zamietol návrh vo zvyšku žalovanej istiny (teda nad sumu 427 060 Sk po sumu 557 000 Sk) a príslušenstva (teda úrok z omeškania vo výške 17,6 % ročne od 1. januára 2002 do zaplatenia zo sumy 557 000 Sk), zaviazal žalovaného zaplatiť súdny poplatok, trovy štátu a rozhodol o náhrade trov konania medzi účastníkmi.

Proti tomuto rozsudku podali odvolanie obaja účastníci. Sťažovateľ podal odvolanie proti zamietaciemu výroku rozsudku okresného súdu a žiadal ho zmeniť tak, že odvolací súd zaviazže žalovaného aj na zaplatenie úroku z omeškania. Žalovaný svoje odvolanie v priebehu odvolacieho konania vzal späť, a preto bolo odvolacie konanie o odvolaní žalovaného zastavené. Krajský súd rozhodol rozsudkom č. k. 8 Co 377/2006-261 z 27. novembra 2008 tak, že výrok okresného súdu o zamietnutí žaloby, pokiaľ ide o príslušenstvo pohľadávky, potvrdil, a pokiaľ ide o istinu v jej časti 494 Sk, rozsudok súdu prvého stupňa zrušil (v tejto časti už bolo rozhodnuté skorším rozsudkom okresného súdu) a rozhodol o náhrade trov konania.

Ako vyplýva zo sťažnosti v tej časti, ktorá bola prijatá ústavným súdom na ďalšie konanie, sťažovateľ namieta porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru iba tým výrokom rozsudku krajského súdu č. k. 8 Co 377/2006-261 z 27. novembra 2008, ktorým krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu o zamietnutí tej časti žaloby, ktorou sa

sťažovateľ domáhal zaplataenia úroku z omeškania vo výške 17,6 % ročného úroku z omeškania z istiny 427 060 Sk od 1. januára 2002 až do zaplataenia.

Sťažovateľ v tejto súvislosti popisujúc priebeh konania pred všeobecnými súdmi poukázal v sťažnosti na to, že okresný súd rozsudkom č. k. 7 C 4/00-124 zo 17. apríla 2003 mu najprv priznal náhradu mzdy aj so 17,6 % ročným úrokom z omeškania od 1. januára 2002 do zaplataenia [s odôvodnením „*úrok z omeškania patrí v zmysle nar. vl. č. 87/1995 Z. z. (17,6 %) od 1.1.1992 z celej priznanej náhrady mzdy*“] a v časti úroku z omeškania z časti sumy istiny priznanej okresným súdom jeho rozsudok potvrdil aj krajský súd rozsudkom č. k. 8 Co 283/03-172 z 27. septembra 2004, keď takéto rozhodnutie okresného súdu považoval za vecne správne. Následne okresný súd rozsudkom č. k. 7 C 4/2000-233 z 13. júna 2006 sťažovateľovi úrok z omeškania z časti istiny (ktorú uložil žalovanému zaplatiť) už nepriznal a uviedol, že „*na rozdiel od predchádzajúceho rozhodnutia súdu v tomto konaní navrhovateľovi k priznanej náhrade mzdy nebolo priznané aj príslušenstvo tvoriace úroky z omeškania. Dôvodom je názor, že náhrada mzdy nie je mzdou a jej priznanie závisí od rozhodnutia súdu, ktoré určuje aj jej splatnosť.*“. Krajský súd rozsudkom č. k. 8 Co 377/2006-261 z 27. novembra 2008 potom takéto rozhodnutie o úroku z omeškania potvrdil.

Sťažovateľ odôvodňuje tvrdené porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým výrokom rozsudku krajského súdu č. k. 8 Co 283/03-172 z 27. septembra 2004 tým, že právny názor, na ktorom je založené zamietnutie jeho žaloby v časti úroku z omeškania, nemá oporu v zákone. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti poukázal i na to, že v odvolaní proti v poradí druhému rozsudku okresného súdu uviedol podrobnú argumentáciu pre odôvodnenie nesprávneho právneho posúdenia veci okresným súdom, ktorý mu úrok z omeškania nepriznal. Dôvodil tým, že bez ohľadu na to, či ide o náhradu mzdy za prvých šesť mesiacov od neplatného skončenia pracovného pomeru alebo či ide o náhradu mzdy za ďalšie obdobie, nárok na náhradu mzdy je daný zákonom (§ 61, § 119, § 252 a § 256 Zákonníka práce a súd svojím rozhodnutím len deklaruje právo zamestnanca na náhradu mzdy (nezakladá ho svojím rozhodnutím). Ak je náhrada mzdy splatná mesačne

pozadu v najbližšom výplatnom termíne a v tomto termíne mu nebola vyplatená, zamestnávateľ sa dostal do omeškania a sťažovateľovi patrí i úrok z omeškania v zákonnej výške. Nejde o nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ale o nárok založený priamo ustanoveniami Zákonníka práce. Krajský súd rozhodujúc o sťažovateľovom odvolaní sa s touto argumentáciou sťažovateľa riadne nevysporiadal. Sťažovateľ okrem týchto dôvodov uvedených ním už v odvolaní považuje rozhodnutie krajského súdu za nezákonné aj preto, že záväzkový vzťah, z ktorého mu vznikol nárok na náhradu mzdy, nevzniká na základe rozhodnutia súdu, právo na plnenie vzniká priamo z právnych úkonov (neplatného rozviazania pracovného pomeru zamestnávateľom a neprideľovaním práce zamestnancovi), pohľadávka vzniká objektívne bez ohľadu na existenciu súdneho rozhodnutia, ktorým súd zaviazal zamestnávateľa na plnenie náhrady mzdy, pretože súd iba deklaruje existujúcu povinnosť zamestnávateľa. Navyše krajský súd porušil i princíp právneho štátu – požiadavku právnej istoty – ak raz (rozhodnutie, ktorým potvrdil prvý rozsudok okresného súdu) konštatoval, že nárok na úrok z omeškania vznikol sťažovateľovi podľa Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov, a v neskoršom rozhodnutí sťažovateľovi už úrok z omeškania nepriznal (bol porušený princíp predvídateľnosti súdneho rozhodnutia), hoci náhrada mzdy je vždy rovnakou náhradou mzdy bez ohľadu na to, za aké obdobie v prípade neplatnosti skončenia pracovného pomeru sa poskytuje alebo či sa poskytuje v dôsledku prekážok v práci alebo z iných dôvodov predpokladaných zákonom (a vždy má i rovnako stanovenú splatnosť bez ohľadu na to, či je náhradou mzdy za v poradí napr. prvý alebo siedmy mesiac po dni, keď zamestnanec požiadaval o pridelovanie práce po neplatnom skončení pracovného pomeru zamestnávateľom).

Na základe uvedených podstatných skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Krajský súd Bratislava v konaní 8 Co 377/2006 a 8 Co 283/03 a Okresný súd Bratislava II. v konaní 7 C 4/2000 porušili ustanovenie článku 6 ods. 1 Dohovoru ako článku 46 ods. 1 a 48 ods. 2 Ústavy SR, keď neprejednali vec sťažovateľa spravodlivo, zákonne, verejne a v primeranej lehote,

Ústavný súd rozsudok Okresného súdu Bratislava II 7 C 4/2000-233 zo dňa 13. 6. 2006 vo výroku, v ktorom návrhu na zaplatenie 17,6 % ročného úroku z omeškania zo sumy 427 060,- Sk od 1. 1. 2002 až do zaplatenia zamietol ako aj rozsudok Krajského súdu Bratislava 8 Co 377/2006-261 zo dňa 27. 11. 2008 v časti výroku, v ktorom krajský súd rozsudok súdu prvého stupňa v časti, v ktorej nárok na zaplatenie 17,6 % ročného úroku z omeškania z istiny 427 060,- Sk od 1. 1. 2002 až do zaplatenia zamietol, zrušuje a vec vracia súdom na ďalšie konanie.

Okresný súd Bratislava II. a Krajský súd Bratislava sú povinní zaplatiť sťažovateľovi spoločne a nerozdielne finančné zadostučinenie vo výške 200 000,- Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku ako aj trovy konania na účet právneho zástupcu sťažovateľa.“

Krajský súd sa k sťažnosti sťažovateľa vyjadril podaniami sp. zn. Spr. 3166/2009 z 10. júla 2009 a 11. novembra 2009 tak, že poukázal na dôvody rozhodnutia uvedené v odôvodnení rozsudku č. k. 8 Co 283/03-172 z 27. septembra 2004 a zároveň uviedol, že netrvá na ústnom prerokovaní veci pred ústavným súdom.

Sťažovateľ listom z 27. októbra 2009 oznámil ústavnému súdu, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Ústavný súd vychádza z toho, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové

a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Ako vyplýva zo sťažnosti, sťažovateľ tvrdí, že napadnutým výrokom rozsudku krajského súdu č. k. 8 Co 377/2006-261 z 27. novembra 2008 bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru jednak preto, že krajský súd sa primeraným spôsobom nevysporiadal s jeho argumentáciou, ktorou odôvodnil svoje odvolanie proti výroku o zamietnutí žaloby okresného súdu v časti úroku z omeškania, a jednak preto, že rozhodnutie krajského súdu je založené na takej aplikácii zákonných ustanovení, ktorá je svojvoľná a popiera účel a zmysel aplikovaných ustanovení.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch(...)

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c

ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

Vychádzajúc z týchto ústavne významných a relevantných úvah zaoberal sa ústavný súd posúdením obsahu napadnutého rozhodnutia.

Krajský súd v odôvodnení rozsudku č. k. 8 Co 377/2006-261 z 27. novembra 2008 vo vzťahu k výroku o potvrdení rozsudku okresného súdu, ktorým bola zamietnutá žaloba sťažovateľa, pokiaľ ide o úrok z omeškania, uviedol:

„Odvolací súd potom prejednal len odvolanie žalobcu podľa § 212 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 214 ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné.

Súd prvého stupňa, rozsudkom č. k. 7 C 4/00-124 zo dňa 17.4.2003, potvrdeným rozsudkom odvolacieho súdu zo dňa 27.9.2004, č. k. 8 Co 283/03-172 rozhodol, že okamžité skončenie pracovného pomeru dané žalobcovi dňa 10.11.1999 je neplatné a priznal mu náhradu mzdy vo výške 130.440,-Sk za obdobie od 11.11.1999 do 10.5.2000 spolu s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % z priznanej sumy za čas od 1.1.2002 do zaplatenia.

Podľa § 61 ods. 1 Zák. práce, ak zamestnávateľ dal zamestnancovi neplatnú výpoveď alebo ak s ním neplatne zrušil pracovný pomer okamžite alebo v skúšobnej dobe a ak zamestnanec oznámil zamestnávateľovi, že trvá na tom, aby ho ďalej zamestnával, jeho pracovný pomer trvá i naďalej a zamestnávateľ je povinný poskytnúť mu náhradu mzdy. Táto náhrada patrí zamestnancovi vo výške priemerného zárobku odo dňa, keď oznámil zamestnávateľovi, že trvá na ďalšom zamestnávaní, až do doby, keď mu zamestnávateľ umožní pokračovať v práci alebo keď dôjde k platnému skončeniu pracovného pomeru.

Podľa § 61 ods. 2 Zák. práce, ak celkový čas, za ktorý by sa mala zamestnancovi poskytnúť náhrada mzdy, presahuje šesť mesiacov, môže súd na žiadosť zamestnávateľa jeho povinnosť nahradiť mzdu za ďalší čas primerane znížiť, prípadne náhradu mzdy zamestnancovi vôbec nepriznať; súd pri svojom rozhodovaní prihliadne najmä na to, či zamestnanec bol medzitým inde zamestnaný, akú prácu tam vykonával a aký zárobok dosiahol alebo z akého dôvodu sa do práce nezapojil.

Podľa § 130 ods. 1 Zák. práce, ak nemohol zamestnanec vykonávať prácu pre iné prekážky na strane zamestnávateľa, ako sú uvedené v predchádzajúcom ustanovení, poskytne mu zamestnávateľ náhradu mzdy vo výške priemerného zárobku, pokiaľ predpisy uvedené v § 131 neustanovujú inú výšku náhrady mzdy.

Tým, že zamestnanec nepracuje, a to aj pre neplatné rozviazanie pracovného pomeru, nevznikne mu právo na mzdu (ako odmenu za vykonanú prácu), ktorej výplatu si môže zamestnávateľ uplatňovať v čase jej splatnosti v súlade s výplatným termínom a ktorú, ak by mu ju zamestnávateľ nevyplatil, dostal by sa do omeškania. V danej veci však tak, ako správne konštatoval súd prvého stupňa náhrada mzdy nemá charakter ekvivalentu mzdy. Mzda, ktorú zamestnanec nemohol zarobiť v dôsledku toho, že mu zamestnávateľ znemožnil konať prácu, ku ktorej sa zaviazal podľa pracovnej zmluvy, má povahu satisfakcie voči zamestnancovi a súčasne aj sankcie voči zamestnávateľovi, ktorý bezdôvodne pristúpil k okamžitému zrušeniu pracovného pomeru so zamestnancom.

Vychádzajúc z povahy predmetu uplatneného nároku jeho splnenie môže byť stanovené až súdnym rozhodnutím, že tu tento nárok je a v akej výške alebo nie je, takže až týmto rozhodnutím nastane i jeho splatnosť.

Podľa § 256 ods. 1 Zák. práce, účastník, ktorý včas a riadne neuspokojí nárok druhého účastníka, je v omeškani

Podľa § 256 ods. 2 Zák. práce, účastník, ktorého peňažný nárok nebol včas a riadne uspokojený, môže požadovať úroky z omeškania vo výške ustanovenej pre občianskoprávne vzťahy. Ak ide o omeškanie s plnením veci, zodpovedá účastník, ktorý včas a riadne neplnil, za jej stratu, poškodenie alebo zničenie, okrem ak by k tejto škode došlo aj inak.

Vzhľadom na vyššie uvedené, až právoplatným priznaním náhrady mzdy a uplynutím lehoty na plnenie v rozsudku, ktorým bola priznaná, sa žalovaný dostane do omeškania.

Omeškanie odporcu teda nastane vtedy, ak riadne a včas svoj dlh nesplní, teda ak podľa § 256 ods.1 Zák. práce neuspokojí nárok navrhovateľa. Dlžník sa v zásade dostáva do omeškania uplynutím času určeného na plnenie. Omeškanie dlžníka spôsobuje zmenu obsahu záväzku. Úroky z omeškania sú v zmysle § 256 Zák. práce zákonným dôsledkom omeškania so splnením peňažného nároku jedného z účastníkov pracovnoprávneho vzťahu. Úroky z omeškania možno priznať iba od toho, času, keď sa dlžník dostal do omeškania. Základným predpokladom vzniku nároku na úroky z omeškania je teda existencia

omeškania s plnením peňažného nároku a základným predpokladom takéhoto omeškania je teda existencia pohľadávky, t.j. práva na peňažné plnenie a jej zročnosť (splatnosť).

V konaní o náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru vzniká pohľadávka zamestnancovi až právoplatnosťou rozhodnutia, ktorým bola priznaná. Splatnosť tejto pohľadávky nastáva uplynutím lehoty určenej v rozhodnutí na splnenie povinnosti. Súd v takomto konaní, správne rešpektujúc ustanovenie § 154 ods. 1 O.s.p., podľa ktorého pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia, nemohol zároveň s uložením povinnosti zaplatiť náhradu mzdy, uložiť aj povinnosť zaplatiť úroky z omeškania z nej. Bráni tomu neexistencia omeškania ako základného predpokladu pre vznik nároku na úroky z omeškania. Nárok môže vzniknúť až uplynutím lehoty určenej v rozhodnutí na splnenie uloženej povinnosti zaplatiť náhradu mzdy, ak povinnosť nebude v tejto lehote riadne splnená. (...)

Ako vyplýva z citovaného odôvodnenia rozsudku, krajský súd svoje rozhodnutie založil na právnom názore, podľa ktorého aplikované ustanovenia (§ 61 ods. 1 a 2, § 130 ods. 1 a § 256 ods. 1 a 2 Zákonníka práce) možno vykladať (vo vzťahu k predmetu odvolacieho konania, ktorým je rozhodnutie o úroku z omeškania z istiny náhrady mzdy za obdobie od 11. mája 2000 do 31. decembra 2001, teda za obdobie siedmeho a nasledujúcich mesiacov, za ktoré vznikol zamestnancovi nárok na náhradu mzdy) iba tak, že zamestnávateľ sa s výplatom náhrady mzdy v prípade neplatného skončenia pracovného pomeru so zamestnancom dostane do omeškania až vtedy, keď náhradu mzdy nevyplatí zamestnancovi v paričnej lehote určenej súdom v rozhodnutí, ktorým sa zaplatenie náhrady mzdy zamestnávateľovi ukladá.

Krajský súd svoj názor odôvodnil tým, že „*vychádzajúc z povahy predmetu uplatneného nároku (nároku na náhradu mzdy, pozn.) jeho splnenie môže byť stanovené až súdnym rozhodnutím, že tu tento nárok je a v akej výške alebo nie je, takže až týmto rozhodnutím nastane i jeho splatnosť*“. Dôsledkom toho je, že „*pohľadávka (na náhradu mzdy, pozn.) vzniká zamestnancovi až právoplatnosťou rozhodnutia (súdu, pozn.), ktorým bola priznaná*“.

Naopak, sťažovateľ zastáva názor, podľa ktorého ustanovenia Zákonníka práce upravujúce nárok na náhradu mzdy je nevyhnutné vykladať tak, že zamestnávateľ sa dostane do omeškania s výplatou náhrady mzdy ešte pred rozhodnutím súdu, ktorým súd zamestnávateľa zaviazne náhradu mzdy zamestnancovi vyplatiť, a to v čase priamo a výslovne ustanovenom Zákonníkom práce (§ 119 ods. 1).

Sťažovateľ svoj právny názor odôvodňuje tým, že nárok na náhradu mzdy zamestnancovi v takýchto prípadoch vzniká priamo zo zákona a súd svojím rozhodnutím, ktorým zaviazne zamestnávateľa na zaplatenie náhrady mzdy, z tohto dôvodu nemôže nárok založiť, alebo iba uloží splniť žalovanému (už existujúcu) povinnosť, ktorá mu vyplýva z hmotného práva.

Pre ústavne konformný výklad dotknutých ustanovení Zákonníka práce je potrebné ustáliť moment vzniku práva zamestnanca na vyplatenie náhrady mzdy. Správne ustáliť tento moment znamená ustáliť ho v súlade so zmyslom a účelom právnej úpravy neplatnosti skončenia pracovného pomeru a nárokov z neplatného rozviazania pracovného pomeru, tak ako je obsiahnutá v § 61 a nasl. Zákonníka práce.

Ako vyplýva z § 61 Zákonníka práce, v prípade neplatnej výpovede alebo okamžitého skončenia pracovného pomeru zamestnávateľom, ak zamestnanec oznámil zamestnávateľovi, že trvá na tom, aby ho ďalej zamestnával, Zákonník práce výslovne ustanovuje, že pracovný pomer zamestnanca trvá i naďalej, a ukladá zamestnávateľovi povinnosť poskytnúť zamestnancovi náhradu mzdy. Táto povinnosť zamestnávateľa poskytovať náhradu mzdy zamestnancovi teda vzniká dňom nasledujúcim po dni, keď zamestnanec oznámil zamestnávateľovi, že trvá na tom, aby ho zamestnávateľ naďalej zamestnával. Táto povinnosť zamestnávateľa trvá až do právoplatnosti rozhodnutia súdu o platnosti/neplatnosti skončenia pracovného pomeru (ak súd určí neplatnosť skončenia pracovného pomeru, za ďalšie obdobie patrí zamestnancovi už mzda; ak žalobu zamietne, za ďalšie obdobie zamestnancovi už nepatrí ani mzda, ani náhrada mzdy). Ak celkový čas, za ktorý by sa mala zamestnancovi poskytnúť náhrada mzdy, presahuje šesť mesiacov, môže súd za stanovených podmienok (na návrh zamestnávateľa na zníženie alebo

nepriznanie náhrady mzdy uplatnený v súdnom konaní o nároku pracovníka na náhradu mzdy) rozhodnúť o znížení stále trvajúcej povinnosti zamestnávateľa nahradiť zamestnancovi mzdu, prípadne mu náhradu nepriznať vôbec.

Právna úprava neplatnosti skončenia pracovného pomeru a nárokov z neplatného rozviazania pracovného pomeru musí byť aplikovaná v kontexte Zákonníka práce ako celku.

Podľa § 119 ods. 1 prvej vety Zákonníka práce (označeného ako „Splatnosť mzdy a náhrady mzdy“) mzda a náhrada mzdy je splatná pozadu za mesačné obdobie, pokiaľ v podnikovej kolektívnej zmluve alebo v pracovnej zmluve nebolo dohodnuté iné obdobie, a to v najbližšom výplatnom termíne po uplynutí obdobia, za ktoré sa poskytuje.

Je nevyhnutné potom prisvedčiť argumentácii sťažovateľa, že krajský súd sa riadne nevysporiadal so všetkými ustanoveniami právneho poriadku, ktoré sa na vec vzťahujú, keď (ako to vyplýva aj z odôvodnenia jeho rozhodnutia) sa pri svojom rozhodovaní opomenul vysporiadať s existenciou ustanovenia § 119 ods. 1 prvej vety Zákonníka práce. Pokiaľ totiž Zákonník práce používa pojem „náhrada mzdy“ na viacerých miestach a platí zásada, ktorá musí byť vlastná právnomu poriadku právneho štátu, podľa ktorej obsah rovnakých právnych pojmov použitých v právnej norme na viacerých miestach nemožno vykladať odlišne, potom je zrejmé, že ustanovenie § 119 ods. 1 Zákonníka práce upravuje splatnosť náhrady mzdy aj v prípadoch náhrady mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru. Formulovaný princíp je potvrdením zásady právnej istoty, keďže je neprípustné, aby bez výslovného vyjadrenia v právnej norme jej adresát nemohol s istotou očakávať, že rovnaké pojmy uvedené na viacerých miestach právnej normy budú mať i rovnaký obsah.

Je už iba logickým dôsledkom uvedeného pravidla, že ak je splatnosť náhrady mzdy ustanovená v § 119 ods. 1 Zákonníka práce, potom nastáva vo vzťahu k jednotlivým mesiacom, za ktoré zamestnancovi patrí, za jednotlivý mesiac v nasledujúcom kalendárnom mesiaci v stanovenom výplatnom termíne.

Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia zdôraznil, že v súlade s § 154 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku bol pri svojom rozhodovaní povinný vychádzať zo stavu v čase vyhlásenia svojho rozhodnutia. S ohľadom na už uvedené, ak predmetom konania je náhrada mzdy (ktorej splatnosť je ustanovená § 119 ods. 1 Zákonníka práce) za obdobie mesiacov predchádzajúcich rozhodovaniu súdu, pričom súd rozhoduje až po výplatnom termíne v nasledujúcom kalendárnom mesiaci, rozhoduje o náhrade mzdy vždy v čase, keď všetky jednotlivé mesačné sumy náhrady mzdy, ktoré sú predmetom konania, boli už splatné.

Ak napriek uvedenému krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby sťažovateľa o zaplatenie úroku z omeškania, založil svoje rozhodnutie na takom výklade ním aplikovaných ustanovení Zákonníka práce, ktoré popreli účel a zmysel nielen právnej úpravy neplatnosti skončenia pracovného pomeru a nárokov z toho vyplývajúcich ako celku, ale aj jednotlivých krajským súdom aplikovaných ustanovení, a to aj v dôsledku opomenutia krajského súdu vysporiadať sa s existenciou všetkých ustanovení, ktoré na ním rozhodovanú vec dopadali (§ 130 ods. 1 Zákonníka práce).

Ústavný súd zotrváva na stanovisku (podobne aj IV. ÚS 1/02), že zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré ich viedli k rozhodnutiu vo veci samej alebo k inému súdnemu rozhodnutiu, ktorým končí konanie pred nimi. Tento prístup je dôsledkom toho, že všeobecné súdy vychádzajú pri prerokovávaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomocí zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov. Ústavný súd je však oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania a rozhodovania všeobecných súdov vo veciach, v ktorých už niet iného nadriadeného alebo opravného súdu, ktorý by chránil základné právo účastníka konania. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti boli relevantné aj v danej veci. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatoval, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

Keďže právne závery krajského súdu boli zjavne arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým rozhodnutím bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V záujme ochrany ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré boli u sťažovateľa porušené rozsudkom krajského súdu sp. zn. 8 Co 377/2006 z 27. novembra 2008, bolo potrebné rozsudok krajského súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie krajskému súdu.

Úlohou krajského súdu v ďalšom priebehu odvolacieho konania bude rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu, ktorým okresný súd zamietol žalobu sťažovateľa v časti, ktorou sa domáhal od žalovaného zaplata 17,6 % ročného úroku z omeškania z istiny 427 060 Sk od 1. januára 2002 až do zaplata, a to takým spôsobom, ktorý bude ústavne konformný a bude v súlade s právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho práva boli porušené, aj primerané finančné zadosťučinenie. Ako vyplýva zo sťažnosti, sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 200 000 Sk, a to

z dôvodu dĺžky trvania súdneho konania, ktorá ovplyvnila jeho existenčné pomery, poznačila jeho spoločenské postavenie, sťažovateľ bol dehonestovaný spoločensky aj psychicky. Pokiaľ ide o náhradu mzdy, táto bola sťažovateľovi priznaná takmer po desiatich rokoch a aj to bez úroku z omeškania, navyše platy od roku 2000 do roku 2008 sa vo všeobecnosti zvýšili a zvýšilo sa aj ohodnotenie funkcie, ktorú sťažovateľ zastával.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliada na všetky okolnosti danej veci, pričom v danom prípade vzhľadom na intenzitu porušenia základného práva sťažovateľa je podľa názoru ústavného súdu konštatovanie porušenia základného práva pre sťažovateľa dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že predmetom jeho rozhodovania v tejto veci bolo posudzovanie ústavnosti rozhodnutia krajského súdu, ktorým bolo rozhodované už iba vo vzťahu k úroku z omeškania, teda za situácie, keď o ostatných častiach nároku sťažovateľa súdmi bolo rozhodnuté v prospech sťažovateľa a tieto ich rozhodnutia nadobudli právoplatnosť. Porušenie základného práva sťažovateľa napadnutým rozhodnutím nevytvorilo navyše nezvratný stav, po jeho zrušení ústavným súdom bola vec vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Navyše dôvody, ktoré sťažovateľ uviedol pre priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sa vzťahujú k jeho tvrdeniam o zbytočných priet'ahoch v konaní všeobecných súdov, celkovej dĺžke konania, a teda k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy, teda k tej časti sťažnosti, ktorá na ďalšie konanie ústavným súdom prijatá nebola, pretože neostalo nič iné, ako ju vyhodnotiť ako zjavne neopodstatnenú. Za tejto situácie zo sťažnosti sťažovateľa potom nie sú zrejmé presvedčivé dôvody, pre ktoré žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v prípade zistenia porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavným súdom

Z týchto dôvodov ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie nepriznal, tak ako to je uvedené v 3. bode výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. J. S. v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľ žiadal

priznať náhradu trov konania pozostávajúcu z odmeny advokáta za vykonanie dvoch úkonov právnej služby v roku 2009, a to prevzatie zastupovania a podanie sťažnosti ústavnému súdu. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov vo výške 245,70 € spolu za dva úkony právnej pomoci podľa § 11 ods. 2 a § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, t. j. 2-krát 115,90 € a 2-krát 6,95 € režijný paušál (prevzatie zastupovania a podanie sťažnosti ústavnému súdu).

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2009